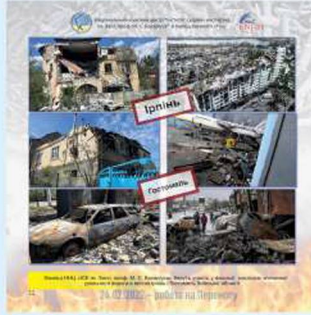
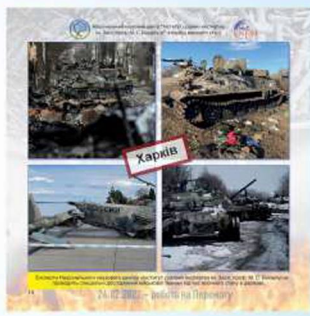
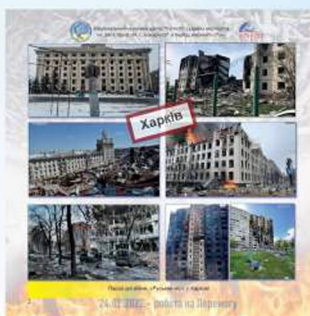

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СУДОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ТА КРИМІНАЛІСТИКИ»
(«АРОШКЕРІВСЬКІ ЧИТАННЯ»)
І 105-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ М. В. САЛТЕВСЬКОГО

МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ НАУКОВИЙ ЦЕНТР
«ІНСТИТУТ СУДОВИХ ЕКСПЕРТИЗ
ІМ. ЗАСЛ. ПРОФ. М. С. БОКАРИУСА»

MINISTRY OF JUSTICE OF UKRAINE
NATIONAL SCIENTIFIC CENTER
«MON. PROF. M. S. BOKARIUS
FORENSIC SCIENCE INSTITUTE»

Л. Ю. АРОШКЕР

М. В. САЛТЕВСЬКИЙ

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СУДОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ТА КРИМІНАЛІСТИКИ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ НАГОДИ ЮВІЛЕЇВ
ВИДАТНИХ УЧЕНИХ:
95-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ
Л. Ю. АРОШКЕРА
(«АРОШКЕРІВСЬКІ ЧИТАННЯ»)
І 105-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ
М. В. САЛТЕВСЬКОГО

ХАРКІВ, 19 ТРАВНЯ 2023 РОКУ

Міністерство юстиції України
Національний науковий центр
«Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса»

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СУДОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ТА КРИМІНАЛІСТИКИ

Збірник матеріалів
міжнародної науково-практичної конференції
з нагоди ювілеїв видатних учених:
95-річчя від дня народження Л. Ю. Ароцкера
(«Ароцкерівські читання»)
і 105-річчя від дня народження М. В. Салтевського
(Харків, 19 травня 2023 року)

Харків
2023

УДК 343.98
А43

Рекомендовано до друку рішенням Ученої ради Національного наукового центру
«Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса»
(протокол № 5 від 26.04.2023 р.)

Конференцію зареєстровано Українським інститутом науково-технічної експертизи та інформації
(посвідчення № 230 від 17.04.2023 р.)

Склад редакційної колегії:

Голова редколегії

Олександр Ключев, директор ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса», доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України.

Члени редколегії:

Олег Угровецький, перший заступник директора ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса», доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України;

Елла Сімакова-Єфремян, заступниця директора з наукової роботи ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса», докторка юридичних наук, професорка, заслужена діячка науки і техніки України;

Лариса Дереча, вчений секретар ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса», кандидатка біологічних наук, старша наукова співробітниця;

Антон Полянський, завідувач лабораторії теоретичних досліджень, міжнародної, редакційно-видавничої та науково-методичної діяльності ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса», доктор юридичних наук, доцент;

Вадим Хоша, завідувач відділу аспірантури та докторантури ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса», кандидат юридичних наук, старший дослідник.

А84 **Актуальні питання судової експертизи та криміналістики** : зб. матеріалів міжнар. наук.-практ. конф. з нагоди ювілеїв видатних учених: 95-річчя від дня народження Л. Ю. Ароцкера («Ароцкерівські читання») і 105-річчя від дня народження М. В. Салтевського (Харків, 19.05.2023). — Харків : ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса», 2023. — 360 с.

ISBN .

Збірник містить матеріали, у яких висвітлено сучасні проблеми судової експертології та криміналістики. Розглянуто проблеми криміналістики та нормативно-правового регулювання сфери експертного забезпечення правосуддя, методології та методики судової експертизи.

Для науковців, суддів, судових експертів, викладачів, аспірантів, студентів закладів вищої освіти, працівників правоохоронних органів.

УДК 343.98

Олександр Ключев. Переднє слово	9
Sertan Alibekiroğlu, Natalia Serdiuk, Tetiana Droshchenko. Features of an investigative experiment in combat zone	11
Enrique Bermejo, Pablo Mesejo, Oscar Ibanez. Decision support system for comparative radiography	14
Daria Bulgakova. The state of the human psyche in accordance with Article 5 (1(a)) of the human regulation of the European Union on Artificial Intelligence	16
Rosario Guerra, Ruben Mario, Stefano de Luca, Fernando Navarro. Demonstrating the reliability of Craniofacial Superimposition	20
Oscar Ibanez, Guillermo Ramirez, Antonio David Villegas, Tzipi Kahana. Computer-aided dental comparison for mass disaster identification	23
Aleksandar Ivanović, Nataliia Filipenko. Criminalistics — from scientific findings of Mykhailo Vasylovych Salteviskyi up to artificial intelligence	24
Pavlos Kipouras. Chronological discrepancies in forgery	26
Olena Kryzhanovska, Yuliia Solomaha, Alona Bila. Common methods of changes in the primary content of document details and signs of their detection	29
Vidas Leipus. «Bosch crash data retrieval system» — aspects of practical use in car accidents investigations ...	30
Pablo Mesejo, Alejandro Manzanares, Javier Venema, Javier Irurita. Sex and age estimation from 2D and 3D images of bones using deep learning techniques	32
Tetiana Nikolaichuk, Alona Bila. Prerequisites for solving identification tasks when studying signatures made by elderly and old persons during physiological aging and certain types of diseases	35
Anton Polianskyi, Yuliia Shpak. On the issue of the legal qualification of offenses related to domestic violence	37
Ruslan Postica, Olga Cataraga. Investigation of accidents at work through judicial expertise in the Republic of Moldova	39
Garegin Tavadyan, Hovhannes Gabrielyan, Karen Nazaryan. Certain features of determining the market price of a vehicle when carrying out forensic commodity examination	43
Andrea Valsecchi, Práxedes Martínez, Sergio Damas. A likelihood-ratio framework for craniofacial superimposition	47
Oksana Zakovyrko, Maksym Kovzel, Alona Bila. Interference in the construction of gas meters through the action of foreign objects: features	48
Elżbieta Żywucka-Kozłowska. Traces of violence on the corpse	51
Вікторія Алексєйчук. Дисциплінарна відповідальність судових експертів як засіб забезпечення якості судово-експертної діяльності в Україні	54
Петро Баранов, Олена Сливна, Сергій Шевченко. Особливості ціноутворення наміста «куля» з бурштину	58
Леонід Бараш. Деякі проблемні питання проведення експертиз під час розслідування незаконних дій з документами на переказ, платіжними картками та іншими засобами доступу до банківських рахунків, електронними грошима, обладнанням для їх виготовлення	60
Олег Баулін. Актуальні питання міжнародного співробітництва під час проведення судової експертизи у кримінальному провадженні	62
Тетяна Бачило, Наталя Нічік. Актуальні проблеми проведення судово-економічних експертиз на деокупованих територіях	64
Інна Бесєдіна. Особливості дослідження амфетаміну у складі сумішей із деякими наповнювачами	66
Вікторія Біла, Анастасія Сидорук. Публічні заклики як доказ фактів колабораційної діяльності в семантико-текстуальних експертизах	68

Ігор Богданюк. Наукова складова технічного забезпечення судової інженерно-технічної експертизи.	70
Юрій Божко. Журнали подій операційних систем Linux у комп'ютерно-технічній експертизі.	72
Володимир Бондар. Судово-балістичне дослідження окремих моделей військової вогнепальної зброї спеціального призначення	74
Марина Бондаренко, В'ячеслав Потапов, Юлія Деркаченко. Удосконалення електронних петицій для інститутів громадського суспільства	79
Валерія Бондаренко-Берегович. Види експертних досліджень під час розслідування тероризму	81
Віталій Бондарчук, Інна Босак. Проведення семантико-текстуальної експертизи під час розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою	84
Юлія Браїлко, Наталія Кисла. Термін «глюрифікація» у юридичній терміносистемі: проблема дефініції.	86
Катерина Брильова, Костянтин Бєліков, Володимир Семиноженко. Сучасні методи елементного аналізу в криміналістичній експертизі	88
Оксана Брисковська. Використання спеціальних знань під час розслідування розбійних нападів на помешкання громадян із застосуванням зброї.	90
Євгеній Бульбака. Визначення уповільнення під час гальмування автомобіля за відео дорожньо-транспортної пригоди	92
Вероніка Венчагова. Право на експертну помилку та її значення під час оцінки доказів судом	94
Тетяна Вергун, Ольга Гуржій. Особливості дослідження кодеїну в комбінованих лікарських засобах.	97
Вікторія Вінчук. Реалії сьогодення та основні напрями протидії організованих злочинності.	98
Ольга Гайдар. Деякі аспекти проведення судово-товарознавчої експертизи під час розслідування таємного викрадення чужого майна	101
Ольга Гамуля, Юрій Гамуля. Використання фрагментів рослин роду хвощ у біологічній експертизі	103
Ольга Герасименко, Валентин Фесюнін. Феномен особистісної ідентичності засуджених до позбавлення волі жінок під час проведення судово-психологічних експертиз.	105
Микола Губін, Василь Ольховський. Судово-медична експертиза за матеріалами кримінальних справ у разі травм під'язиково-гортанного комплексу	108
Євгенія Демидова, Катерина Латиш. Сучасні можливості використання цифрових доказів у формуванні доказової інформації.	110
Анатолій Дивнич, Валентина Костюк, Тетяна Олексієнко. Запитання на вирішення судової економічної експертизи: проблемні аспекти формування в контексті функцій первинного документа	111
Степан Добко. Доцільність упровадження загальнообов'язкового дактилоскопіювання в Україні	115
Роман Довжаниця. Щодо значення та проблемних питань дослідження електронних слідів і електронних доказів у цифровій криміналістиці	117
Олександр Дунаєв, Микола Губін, Аліна Куліш. Судово-медична експертиза раптової смерті під час фізичного навантаження	120
Тетяна Єгорова. Актуальні питання експертного психологічного дослідження у кримінальних провадженнях щодо злочинів проти інформаційної безпеки України.	122
Олександр Жеребко. Військові експертизи в Україні	124
Маргарита Журавльова. Недотримання принципу верховенства права під час проведення експертиз щодо порнографії.	127
Маргарита Журавльова, Ольга Бордан. Належна підготовка дитини та її офіційного представника до процедури опитування (допиту)	128
Ніка Львова. Особливості проведення судово-економічних експертиз із питань дослідження виплат військовослужбовцям	130

Тетяна Кінушева, Ігор Лущик, Дарина Духненко, Інна Копитіна. Пошук інформації в інтернеті як складова підготовки судового експерта	132
Наталія Кісіль. Актуальні питання підготовки експертних кадрів у сфері інтелектуальної власності та визначення професійних компетентностей експертів	135
Олександр Ключев. Л. Ю. Ароцкер — видатний криміналіст і судовий експерт ХХ століття	137
Володимир Коваленко. Деякі особливості використання спеціальних знань під час проведення огляду місця події за фактами крадіжок із квартир громадян	140
Наталія Ковальова, Наталія Кісіль, Оксана Рейтер. Актуальність визначення шкоди компонентам довкілля України внаслідок збройної агресії РФ під час проведення судових інженерно-екологічних експертиз	142
Євгенія Ковкіна, Кристина Зайчик. Лінгвістичні дослідження інформації щодо виправдовування або заперечення збройної агресії Російської Федерації проти України	145
Валерій Кожевніков. Використання інформаційних технологій у підготовці судових експертів	147
Таїса Колесник, Юлія Носатенко. Криміналістичні проблеми протидії організованій злочинності	150
Наталія Колеснік. Сучасні технології проведення дактилоскопічних досліджень	151
Алла Копитько, Тетяна Заніна, Олександра Мануленко. Сприяння митним органам у захисті торговельних марок, зареєстрованих як назви лікарських препаратів	152
Валентина Корж. Криміналістичні ознаки корупційних злочинів	154
Василь Корнієнко. Розвиток засобів і методів виявлення та фіксації слідів рук	156
Ігор Коробка. Значення балістичного обліку в боротьбі зі злочинністю	158
Аліна Косінська. Становлення нового напрямку досліджень — вибухотехнічної трасології в аспекті розслідування кримінальних правопорушень	160
Наталія Косміна. Стан екологічної безпеки під час бойових дій	162
Михайло Котюк. Типові слідчі ситуації під час розслідування державної зради в умовах воєнного стану	163
Артем Кошкаров. Визначення алгоритму причиново-наслідкового зв'язку між несправностями транспортного засобу та виникненням дорожньо-транспортної пригоди	167
Тетяна Кривак. Кіберзлочинність та діяльність Інтерполу щодо розкриття злочинів у сфері високих технологій	169
Тетяна Крохмаль. Охорона праці під час воєнного стану та активних бойових дій на території України	172
Ярослав Крупка. Огляд місця надзвичайних подій у гірничих виробках підземних підприємств під час проведення слідчих дій	173
Андрій Кульчицький, Олександр Висікан. Експертне дослідження наслідків застосування ракетної та артилерійської зброї	175
Ірина Кучинська. Питання нормативно-правового регулювання нового напівсинтетичного канабіноїду	177
Світлана Ласунова. Щодо застосування методу оцінки подієво зв'язаних викликаних потенціалів під час виконання завдань судової психологічної експертизи	179
Христина Луценко, Анна Роман. Удосконалення судово-експертної та дидактичної діяльності з використанням інноваційних технологій	181
Андрій Любченко. Роль експертного дослідження (висновку експерта) як джерела доказів у справі	183
Олена Максютя. Визначення залишкової несучої здатності будівельних конструкцій	184
Марина Мартосенко, Інна Шурдук. Оновлення методичного забезпечення судової товарознавчої експертизи взуття, що перебувало в експлуатації	186

Наталія Мартиненко. Актуальні питання застосування штучного інтелекту в судово-експертній діяльності	188
Вікторія Маруніч. Правова основа здійснення судової експертизи в Україні	190
Наталія Мацак. Аспекти дослідження робіт із утеплення будівель	192
Юлія Мельник. Реалізація судово-експертної діяльності в умовах воєнного стану	193
Денис Міллер. Особливості застосування методу накладання координатних сіток у трасологічних дослідженнях	195
Марина Міхеєва. Організація комунікації у процесі судової психологічної експертизи потерпілих внаслідок домашнього насильства	197
Ганна Москаленко. Судова товарознавча експертиза: проблеми методології та шляхи вдосконалення	198
Сергій Науменко, Олена Кумеда. До питання про об'єкти лінгвістичної (семантико-текстуальної) експертизи в умовах війни Росії проти України	200
Наталія Нестор. Судовий контроль за проведенням експертизи у кримінальному провадженні: історія і сучасність	202
Віталій Нікітюк, Олександр Коломійцев, Олександр Герман. Підходи до криміналістичної класифікації бойових граблів	205
Тетяна Ніколайчук, Альона Біла. Особливості лінгвістичного дослідження письмового мовлення	206
Віктор Ніколенко. Перспективи впровадження штучного інтелекту в судову експертизу	209
Олексій Одерій. Проблеми використання спеціальних знань під час досудового розслідування кримінальних проваджень в умовах війни (на прикладі Донецької області)	210
Ірина Окуневич. Об'єкти дослідження експертиз із визначення заборгованості за кредитними зобов'язаннями військовослужбовців	212
Євген Омельченко. Сучасні методи дослідження руйнування шин	215
Валерія Онацька, Тетяна Савкіна, Анна Лиманська. Щодо питання протидії інформаційній війні в інформаційному просторі України	217
Дмитро Островерхов. Місце і значення експертного оцінювання відповідності вебсайтів вимогам доступності	220
Євген Панов. Шкідливе програмне забезпечення мобільних пристроїв і підходи до його дослідження	223
Ігор Папуша. Напрями вдосконалення методики розслідування кримінальних правопорушень у сфері обліку військового майна	224
Олена Перова. Удосконалення дисциплінарної відповідальності судових експертів як одна з гарантій дотримання принципу законності під час судового розгляду	227
Роман Перцев, Дмитро Тичина. Сучасні технології під час розслідування кримінальних правопорушень	230
Ірина Петрова. Окремі аспекти оцінювання ефективності судової експертизи	233
Дар'я Петросьянц. Способи завищення вартості будівельних робіт, які визначають під час проведення судової будівельно-технічної експертизи	235
Юлія Писарцова. Проблемні питання перевірки й оцінки висновку експерта в кримінальному судочинстві	237
Євген Півнюв. До проблем методичного забезпечення судової дорожньо-технічної експертизи під час війни	239
Наталія Піддубна, Віталій Переяслов, Ольга Ткач. Креолізовані тексти з емблематикою російської агресії в семантико-текстуальній експертизі мовлення	242
Тетяна Подзолкова. Використання судових експертиз із метою формування профайлінгової моделі й ідентифікації суб'єкта кримінального правопорушення	244

Андрій Полтавський. Біометрична реєстрація: проблеми сьогодення	247
Олександр Посашков. Криміналістична характеристика втручань у діяльність судового експерта.....	250
Олександр Прокопенко. Щодо експертизи потерпілого під час розслідування захоплення представника влади або працівника правоохоронних органів як заручника	252
Ганна Прохорова, Сергій Рямов. Визначення ретроспективної вартості земельної ділянки з урахуванням індексу інфляції.....	255
Роман Пташкін. До питання обов'язковості проведення огляду речових доказів перед призначенням комп'ютерно-технічної експертизи	257
Оксана Пчеліна, Віталій Пчелін. Реагування на звернення про зникнення особи безвісти внаслідок збройної агресії проти України.....	259
Михайло Ромбовський. Особливості використання сучасних стандартів технології Wi-Fi	261
Альона Рубленко, Альона Ясенюк. Вплив професора М. В. Салтевського на розвиток криміналістики... ..	263
Андрій Рудоменко. Складання суб'єктивного портрета злочинця за ознаками зовнішності	265
Ірина Савченко, Світлана Бабич. До питання підвищення стресостійкості судового експерта під час війни	268
Ірина Савченко, Ольга Сидоренко. Лінгвістична експертиза текстів воєнної тематики: етичні засади	270
Олександр Садченко. Стандартизація термінологічного словника з портретної експертизи	272
Елла Сімакова-Єфремян, Лариса Дереча. Вплив наукових ідей Л. Ю. Ароцкера на розвиток судової експертизи і криміналістики	275
Олена Слінець. Щодо поняття «вихідні дані» для проведення судової експертизи	278
Клавдія Соловчук. Відновлення видалених файлів на носіях цифрової інформації за допомогою програмного засобу Recuva.....	280
Ганна Спіцина, Юлія Хлистун. Причини визнання висновків експертів недопустимими доказами під час ухвалення судового рішення	282
Іван Старенький. Дослідження інформаційного вмісту віртуальних машин, створених за допомогою програмного забезпечення VMware Workstation.....	284
Анатолій Старушкевич. Концепція механізму злочинної діяльності (за М. В. Салтевським)	286
Руслан Степанюк, Вікторія Іонова. ДНК-ідентифікація жертв війни в Україні: проблемні аспекти	290
Євгеній Тарасенко. Проблемні питання під час виконання експертиз, пов'язаних зі шкідливим програмним забезпеченням	292
Наталія Ткаченко. Чинники впливу на строки проведення судових експертиз: аналіз законодавства і пропозиції щодо його вдосконалення	294
Ігор Ткачов. Ідентифікаційні виробничі ознаки підшовів взуття	296
Анатолій Тяпкін, Наталія Жила, Софія Карпова. Відок — французький злочинець і перший очільник Головного управління національної безпеки	298
Владислав Федоренко, Ігор Гавловський, Олександр Голово. Генезис інститутів науково-судової експертизи в Україні в 1922—1929-му роках: історично-правовий аспект	301
Андрій Фролов, Владислав Федорченко. Вплив аквапланування на безпеку дорожнього руху.....	304
Дмитро Хамула. До проблеми походження фізіологічності в сучасному мистецтві.....	306
Тетяна Харіна, Оксана Русанова, Оксана Михайлова. Актуальні питання комплексної судової психолого-лінгвістичної експертизи за ситуаціями конфліктної комунікативної взаємодії між певними особами, зафіксованої у відеозаписі.....	308
Світлана Ходосевич. Проблема кібертероризму та шляхи боротьби з кіберзлочинністю.....	310

Ольга Холодова, Алла Лисенко. Концептуальні засади проведення комплексних судових економічних та товарознавчих експертиз, пов'язаних із визначенням розміру матеріальної шкоди, завданої власникам пошкодженого майна у зв'язку зі збройною агресією Російської Федерації.	312
Вадим Хоша, Дар'я Давиденко. Щодо підготовки судово-експертних кадрів вищої кваліфікації в умовах воєнного стану	315
Одарка Чабанюк. Судова економічна експертиза в контексті справ про банкрутство	317
Антоніна Черемнова. Окремі питання цифрової інформації як об'єкта експертного дослідження	318
Сергій Чернявський, Володимир Юсупов. Криміналістична наукова школа професора М. В. Салтевського Національної академії внутрішніх справ	321
Юрій Чечіль. Проблемні питання тактики використання спеціальних знань у кримінальних провадженнях за фактами вчинення кримінального правопорушення проти основ національної безпеки	324
Юлія Чорноус, Тетяна Лелюк. Особливості правового забезпечення організації судово-експертної діяльності в умовах воєнного стану	326
Ольга Шайтуро. Тактичні основи провадження негласних слідчих (розшукових) дій	328
Віктор Шевчук. Роль засобів цифрової криміналістики у розслідуванні воєнних злочинів в Україні	330
Віктор Шевчук. Роль наукової спадщини професора М. В. Салтевського у розвитку криміналістики (до 105-річчя з дня народження)	333
Валерій Шепітько. Роль професора Михайла Салтевського в розвитку криміналістики та судової експертизи	336
Сергій Шкурдода, Дмитро Шинкаренко, Роман Цинда. Якісне та кількісне дослідження канабіноїдів у препаратах і продуктах, виготовлених на основі олійної сировини	338
Анна Штерндок. Проблемні питання судової експертизи землепорядної документації в сучасних умовах планування використання земель	340
Валерія Шульга. Криміналістичне дослідження ДНК: сучасні проблеми та шляхи їх подолання	343
Михайло Щербаковський. Поняття правильності висновку експерта	345
Дмитро Юри. Аналітично-експертна система управління мостами — універсальний інструмент моніторингу технічного стану мостових споруд	347
Юрій Ярослав, Олег Голубенко. Дисциплінарна відповідальність судових експертів в Україні в контексті євроінтеграції: реалії та проблеми	349
Анна Ярош. Особливості лінгвістичного дослідження «мови ворожнечі»	351
Іван Яценко. Новітні наукові здобутки судово-ветеринарної експертизи із визначення каліцтва тварин	353
Іван Яценко, Нінель Козакова. Концептуальні проблеми проведення судової експертизи харчових продуктів в Україні та шляхи їх вирішення	357

Актуальні питання застосування штучного інтелекту у судово-експертній діяльності

Наталія Мартиненко,

доктор філософії в галузі публічного управління та адміністрування,
ННЦ «ICE ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса», м. Харків, Україна,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3234-0689>, e-mail: martynenko@hniise.gov.ua

Щоб оцінити всю міць і користь штучного інтелекту для судово-експертної системи, потрібно підготувати матеріальне та процесуальне право, передбачивши типові алгоритми прийняття рішень. Невідкладним правовим завданням забезпечення достовірності судово-експертної діяльності є створення правової регламентації штучного інтелекту для вироблення способів дослідження зв'язків між достовірністю та процесуальним актом, що містить висновки експерта у практичному застосуванні до різних ситуацій правосуддя.

Ключові слова: судово-експертна діяльність; судовий експерт; штучний інтелект.

Current issues of artificial intelligence application in forensic expert activity

Nataliia Martynenko

In order to assess the full power and benefits of artificial intelligence for the forensic system, it is necessary to prepare material and procedural law, providing for typical decision-making algorithms. An urgent legal task of ensuring the reliability of forensic expert activity is the creation of legal regulation of artificial intelligence to develop ways of researching the relationship between reliability and a procedural act containing the expert's conclusions in practical application to various situations of justice.

Keywords: forensic expert activity; forensic expert; artificial intelligence.

Інформатизація судово-експертної системи розкривається в роботах учених здебільшого, виходячи з необхідності нарощування допоміжного технічного потенціалу судово-експертних установ. Проте нині задоволення мінімальних потреб технічної оснащеності судових експертів перестало бути ідеалом їхньої функціональної ефективності. Електроніка та кіберпростір тепер посіли реальне місце безпосередніх продуктивних сил в роботі судового експерта. Тому, на нашу думку, настав час докорінного переосмислення концепції застосування інфокомунікативних засобів у судово-експертній сфері. Наразі на порядку денному стоять питання інтегрування та використання в судово-експертній діяльності раніше науково-практично не затребуваних колосальних можливостей штучного інтелекту (*Artificial Intelligence*). Система штучного інтелекту здатна використовувати багато даних, вивчати, оцінювати, обчислювати, виконувати дедуктивні міркування, абстрактно аналізувати та прогнозувати. З одного боку, впровадження штучного інтелекту сприятиме розв'язанню актуальних проблем судово-експертної діяльності, а з іншого, несе значну кількість невизначеності, дискусій та неоднозначних питань, які мають бути розв'язані вже сьогодні.

На даний момент у юридичній літературі практично нічого не розроблено з цієї

проблематики. Поки що не сформовано єдиного підходу до розуміння природи штучного інтелекту в технічній сфері, що зумовлює певну невизначеність у правовій, соціальній і морально-етичній галузях. Досі правознавці не сформулювали розуміння штучного інтелекту у вигляді правової проблеми, що потребує невідкладного розв'язання. Проте вибухоподібний розвиток кібертехнологій не залишає іншого вибору, як негайно поринути у правовий аналіз штучного інтелекту та створення юридичних засад його застосування у практичній діяльності судового експерта.

Відповідно до Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні, схваленій होзпорядженням Кабінету Міністрів України від 2 грудня 2020 року № 1556-р, «штучний інтелект — організована сукупність інформаційних технологій, із застосуванням якої можливо виконувати складні комплексні завдання шляхом використання системи наукових методів досліджень і алгоритмів обробки інформації, отриманої або самостійно створеної під час роботи, а також створювати та використовувати власні бази знань, моделі прийняття рішень, алгоритми роботи з інформацією та визначати способи досягнення поставлених завдань; галузь штучного інтелекту — напрям діяльності у сфері інформаційних технологій, який забезпечує створення,

упровадження та використання технологій штучного інтелекту» [1].

У пункті «Р» вступу резолюції Європейського парламенту щодо норм цивільного права з робототехніки 2015/2103(INL) від 16 лютого 2017 року береться до уваги те, що існує ймовірність, що в довгостроковій перспективі штучний інтелект може перевершити інтелектуальний потенціал людини [2].

Штучний інтелект дає змогу імітувати когнітивні функції людини та отримувати під час виконання конкретних завдань результати, які можна порівняти як мінімум із результатами інтелектуальної діяльності людини.

Є кіберсистеми, здатні самонавчатися, адаптуватися до матеріального, духовного та правового життя суспільства. Штучний розум уже давно обіграє людину не тільки в азартних, а й у ділових іграх. Є програми-сперечальники, які можуть легко «переграти» людину в юридичних дебатах. Програми вже давно здатні писати та перевіряти складені людьми юридичні акти, у тому числі висновки експертів. Створено алгоритмізовані комплекси, здатні виносити правові рішення з доказовою силою та обґрунтованістю майже такою, як у судів. Є роботи-експерти, які самостійно проводять економічні, оціночні, банківські експертизи. Вони виконують їх швидше та якісніше, з математичною точністю. Коло розв'язуваних ними завдань не обмежене. На відміну від експертів-людей, вони можуть неупереджено витримувати задані параметри об'єктивності та достовірності.

Зрозуміло, якщо суспільство й правосуддя переконаються в тому, що одну й ту саму функцію за людину судового-експерта може виконувати робот, що він краще, ніж людина, справляється з дослідницьким завданням, то альтернативи роботам не буде. Штучний інтелект здатний уже зараз блискавично видати експертне рішення з багатьох типових питань, якісно його оформити, завіривши електронним підписом, який незрівнянно більш захищений, ніж звичайний людський, завірений печаткою установи. Слід зазначити, що техніка при належній експлуатації не допускає методичних помилок, вона бездоганна рівно настільки, наскільки про неї подбала людина, вбудовуючи її у правовідносини.

Нині жодна людина не має змоги відстежити всі системні зв'язки так, як це може зробити штучний інтелект. Щоб оцінити всю міць і користь штучного інтелекту для судово-експертної

системи, потрібно підготувати до цього матеріальне та процесуальне право, передбачивши в ньому типові алгоритми прийняття рішень для умов очевидності та неочевидності подій та доказів, а також для виявлення ознак достовірності експертного пізнання під час розв'язання завдань розслідування та судового розгляду кримінальних, цивільних, господарських та адміністративних справ. Виходячи з типових експертних завдань за значною кількістю судових справ, багато чого можна подати у вигляді алгоритмів штучного інтелекту. Штучний інтелект є найбільш ефективним способом розв'язання завдань, спрямованих на встановлення відповідності об'єкта дослідження заздалегідь заданим характеристикам та віднесення його до певного класу, роду, виду. Це пов'язано з тим, що, базуючись на паралельній обробці інформації, штучний інтелект здатний генерувати значну кількість моделей, зіставляючи до того ж вхідний образ, представлений сукупністю ознак із одним або кількома попередньо визначеними класами.

Незважаючи на цілу низку переваг штучного експертного інтелекту, він поки що залишається у сфері футурології непізаного. Формалізована кібернетично експертна діяльність відлякує також тим, що роботу-експерту будуть недоступні почуття етики, інтуїції, вірності, честі тощо. Проте штучний інтелект уже подолав поріг нерозуміння людських почуттів, моралі, моральності, звичаїв та традицій. Усе це може бути запрограмовано та виражено точною мовою кібернетичних та математичних алгоритмів. Робот-експерт уже працює і розуміє людину краще, ніж людина розуміє себе. У зв'язку з цим невідкладним правовим завданням забезпечення достовірності судово-експертної діяльності є створення правової регламентації штучного інтелекту для вироблення способів дослідження зв'язків між достовірністю та процесуальним актом, що містить висновки експерта, у практичному застосуванні до різних ситуацій правосуддя.

Ю. В. Кривицький слушно зазначає, що розроблення та використання систем штучного інтелекту мають здійснювати лише за умови дотримання верховенства права, основоположних прав і свобод людини та громадянина, демократичних цінностей, а також забезпечення відповідних гарантій під час запровадження таких технологій [3, с. 97].

До одного з основних недоліків штучного інтелекту належить імовірний результат відповіді на

поставлене запитання, тому виключати експерта із процесу дослідження, а головне, формулювання висновку не варте. Моделюючи роботу головного мозку, штучний інтелект, так само як і людина, може припускатися помилок. Тому при його використанні в судово-експертній діяльності необхідно розв'язати питання про відповідальність судового експерта в ситуації, коли система припускається помилки. Яким би досконалим не був штучний інтелект, принцип персональної відповідальності судового експерта за результати проведеного дослідження скасовувати не потрібно. Штучний інтелект можна представити як допоміжний засіб розв'язання завдань, що стоять перед судовим експертом у конкретній ситуації.

Трансформаційні перетворення, що відбуваються у світі під впливом глобалізації та цифровізації суспільних процесів, роблять неминучим подальше удосконалення, запровадження та використання технологій штучного інтелекту. Ті установи та організації, які вчасно відреагують на нові виклики сьогодення та якнайшвидше реалізують у своїй діяльності завдання

з широкого використання методів, технологій та інструментів штучного інтелекту, зможуть гарантувати собі передові місця.

Перелік джерел посилання

1. Про схвалення Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні : розпорядження Кабінету Міністрів України від 02.12.2020 р. № 1556-р (зі змін. та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-2020-%D1%80#Text> (дата звернення: 14.03.2023).
2. European Parliament resolution with recommendations to the Commission on Civil Law Rules on Robotics (2015/2103(INL))' (European Parliament, 16 February 2017). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52017IP0051&rid=9> (дата звернення: 14.03.2023).
3. Кривицький Ю. В. Штучний інтелект як інструмент правової реформи: потенціал, тенденції та перспективи. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2021. № 2 (119) DOI: 10.33270/01211192.90 (дата звернення: 14.03.2023).

Правова основа здійснення судової експертизи в Україні

Вікторія Маруніч,

Закарпатський НДЕКЦ МВС України, м. Ужгород, Україна,
ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-9445-3945>, e-mail: vikismail@ukr.net

Досліджено та проаналізовано законодавство України у сфері судово-експертної діяльності.

Ключові слова: судова експертиза; докази; експерт; науково-дослідна установа; судово-експертна діяльність; державне регулювання.

The legal basis for implementing forensic examination in Ukraine

Viktoriia Marunych

Ukrainian legislation in the field of forensic expert activity have been studied and analyzed.

Keywords: forensic examination; evidence; forensic expert; research institution; forensic expert activity; state regulation.

Нормативно-правове регулювання судово-експертної діяльності в Україні протягом останніх років здійснювалося досить системно і динамічно. Паралельно з реформуванням судочинства в Україні відбуваються зміни в системі експертного забезпечення. На черзі реформування процесуального законодавства та правове регулювання судово-експертної діяльності.

Судова експертиза — це дослідження експертом на основі спеціальних знань матеріальних об'єктів, явищ і процесів, які містять

інформацію про обставини справи, що перебуває у провадженні органів досудового розслідування чи суду [1].

Варто звернути увагу й на інше тлумачення поняття судової експертизи. Деякі науковці вважають, що судова експертиза — це самостійна процесуальна форма перевірки доказів, які вже мають місце, а також отримання нових.

Відповідно до ст. 7 Закону України «Про судову експертизу», судово-експертну діяльність в Україні здійснюють державні спеціалізовані